

3. Заяць Н. Конституційно-правова відповідальність органів в Україні. *Право України*. 2014. № 12. С. 95-103.

4. Крусян А. Р. Конституційна відповідальність у функціональному механізмі сучасного українського конституціоналізму. *Митна справа*. 2008. № 6. С. 73-78.

Тронєв Владислав Олегович
студент юридичного факультету

Науковий керівник – к.ю.н., доцент **Степаненко К.В.**
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ ДОКУМЕНТІВ В УМОВАХ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ЄС

Європейський союз (далі – ЄС) включає не тільки єдиний ринок товарів і послуг, але й це також простір для правових цінностей, закріплені в установчих договорах ЄС і Хартії ЄС про основні права, незважаючи на те, що право ЄС мало і має здебільшого економічну спрямованість. У Хартії неодноразово порушувалося питання про співвідношення принципу поваги прав людини і реалізації економічних свобод внутрішнього ринку ЄС [8, с. 208]. Можливо, краще говорити про вплив даного загальновизнаного принципу міжнародного права на реалізацію свобод внутрішнього ринку, який може бути як негативним, так і позитивним. Негативний аспект взаємодії має місце, коли захист прав людини є підставою для обмеження економічних свобод внутрішнього ринку, які можуть розглядатися як обґрунтовані і відповідають праву ЄС, так і суперечать йому.

Позитивний аспект полягає в тому, що дотримання прав людини сприяє підвищенню ефективності функціонування внутрішнього ринку, тобто фактично виступає засобом досягнення даної мети (адже інтереси всіх сторін забезпечено). У цій статті буде розглянуто саме зазначений аспект на прикладі впливу дотримання права на захист персональних даних (або інакше – «Захист даних особистого характеру») на ефективність функціонування економічних свобод внутрішнього ринку ЄС [6, с. 41]. Основну увагу приділено реформі правового регулювання ЄС у сфері захисту персональних даних, що мала місце у минулому році. Двома з десяти пріоритетних напрямків діяльності Європейської комісії, проголошених її головою Ж.-К. Юнкером, виступали більш поглиблений і рівноправний (справедливий) єдиний внутрішній ринок і забезпечення простору правосуддя та основних прав людини, заснованих на взаємній довірі.

Внутрішній ринок, будучи центром європейської інтеграції, являє собою одне з основних досягнень ЄС і один з головних активів в умовах глобалізації. Він за підсумками 24-річного існування ЄС характеризується:

- 1) спрощеним доступом споживачів до численних товарів і послуг з низькими цінами;
- 2) перевагами підприємств від ринку збуту та підтримки конкуренції; для громадян, працівників, підприємців, підприємств і споживачів, наприклад, завдяки утворенню нових робочих місць та економічному зростанню в цілому [6, с. 39].

Однак на даний момент потенціал внутрішнього ринку не використовується повною мірою через або незнання права ЄС, або його невиконання або неналежного застосування державами-членами; зберігається також багато економічних, правових та інших перешкод. До того ж правове регулювання внутрішнього ринку має приводитися у відповідність з реаліями сьогодення до числа яких належать різні інновації (електромобілі, економні лампи, енергозберігаюче опалювання і т.п.) і нові організаційні форми підприємств. Підвищення ефективності внутрішнього ринку можливо шляхом усунення все ще залишилися правових і неправових перешкод, на шляху реалізації свободи руху товарів і послуг. Останнє було неодноразово проголошено в якості пріоритетного напрямку у щорічних рапортах зростання (зокрема, в Рапорті на 2017 рік ще підкреслювалася необхідність створення єдиного цифрового ринку) [11, с. 251]. Також, спираючись на переваги внутрішнього ринку, досягнуті за останні роки, Комісія прийняла цілий комплекс заходів, щоб створити споживачам і підприємствам нові перспективи. Зокрема, в 2015 році вона розробила документ під назвою «Стратегія єдиного ринку», в котрим планується вжити заходів стимулювання економічного зростання та збільшення кількості робочих місць, а також поглиблення співпраці в рамках внутрішнього ринку і підвищення рівня його справедливості. Комісія пропонує прийняти три групи заходів: заходи, спрямовані на створення можливостей для споживачів, фахівців і підприємців за допомогою збалан-

сованого розвитку економіки спільного споживання, створення «паспорту послуг» для компаній, зміна правового регулювання професій; заходи, що сприяють модернізації та інноваційній допомозі в більш прозорих та ефективних державних закупівлях, удосконалення правового регулювання інтелектуальної власності, модернізації системи стандартизації; заходи, що забезпечують доставку товарів, якою зазвичай користуються споживачі і підприємці, завдяки новому підходу Директиви про послуги на внутрішньому ринку [1, с. 382].

Спільне використання персональних даних часто виступає нарівні з товарами і послугами в якості складової економіки спільного споживання, яка, в свою чергу, служить одним з інструментів досягнення цілей, визначених Комісією в Стратегії для єдиного ринку 2015 року. Захист персональних даних продавців і споживачів має велике значення для забезпечення і підтримання довіри різних діючих на ринку суб'єктів. Таким чином, виходячи з аналізу Стратегії, одним із інструментів підвищення ефективності єдиного внутрішнього ринку виступає захист персональних даних, яка, в свою чергу, є невід'ємною частиною простору правосуддя і основних прав людини (у формулюванні назви одного з пріоритетних напрямків діяльності Комісії ЄС).

Технологічний прогрес і глобалізація створили багато різних проблем при реалізації фізичними особами свого права на захист персональних даних, з якими, природно, зіткнулися і в державах-членах ЄС і в самому ЄС в цілому. Персональні дані завдяки сучасним технологіям переміщуються більш вільно, приватні компанії та органи державної влади використовують персональні дані в небувалих раніше масштабах, фізичні особи все більше і більше відкривають доступ до своїх даних. Захист персональних даних є невід'ємною частиною правового регулювання в рамках інформаційного суспільства [7 с.728]. Та й самостворення і розвиток внутрішнього ринку призвело до істотного збільшення обсягів транскордонно переміщуваних персональних даних в рамках ЄС. Наслідком всього цього є необхідність постійного вдосконалення механізму правового регулювання ЄС у цій сфері.

Право на захист персональних даних в актах первинного права Європейського Союзу Двума з десяти пріоритетних напрямків діяльності Європейської комісії, проголошених її головою Ж.-К. Юнкером, виступали більш поглиблений і рівноправний (справедливий) єдиний внутрішній ринок і забезпечення простору правосуддя та основних прав людини, заснованих на взаємній довірі.

Внутрішній ринок, будучи центром європейської інтеграції, являє собою одне з основних досягнень ЄС і один з головних активів в умовах глобалізації. Він за підсумками 24-річного існування ЄС характеризується:

- 1) спрощеним доступом споживачів до численних товарів і послуг з пільговими цінами;
- 2) перевагами підприємств від ринку збуту та підтримки конкуренції;
- 3) високими вимогами до безпеки та захисту навколишнього середовища. Реалізація економічних свобод внутрішнього ринку сприяє появі нових можливостей [9, с. 452].

Що стосується правової основи права на захист даних особистого характеру, то слід передусім звернутися до Договору про функціонування Європейського Союзу (далі – ДФЕС) і Хартії ЄС про основні права 2000 р. (далі – Хартія).

У ДФЕС право на захист персональних даних передбачено в ст. 16 (колишня ст. 286). Дані норми спрямовані на захист права індивіда самостійно приймати рішення про використання його персональних даних, що надзвичайно важливо в світлі величезних обсягів зібраних, використаних і переданих персональних даних.

Так, ст. 16 закріплює, що Європейський парламент і Рада в рамках звичайної законодавчої процедури приймають правила про захист фізичних осіб стосовно обробки персональних даних інститутами, органами і установами Союзу, а також державами-членами при здійсненні діяльності, яка входить у сферу застосування права Союзу, і про вільне переміщення таких даних. У ДФЕС передбачається, що дотримання цих правил знаходиться під контролем незалежних органів.

Так, Хартія ЄС про основні права (ст. 8) гарантує кожній людині право на захист належних до неї персональних даних, право на отримання доступу до зібраних щодо неї даних, і право на усунення в них помилок. Крім цього дана стаття передбачає підстави обробки таких даних [2, с. 144]. Так, вона повинна проводитися сумлінно (тобто без маніпуляцій), у чітко визначених цілях, з згоди зацікавленої особи або за наявності інших правомірних підстав, передбачених законом. Ст. 8 також містить положення, що дотримання правил захисту, обробки, доступу та можливості виправлення помилок у відповідних даних підлягає контролю з боку незалежного органу. Право на захист персональних даних, у свою чергу, ґрунтується на праві кожного на повагу до приватного та сімейного життя, його житла та кореспонденції, закріплене у ст. 7 Хартії. Але також необхідно зазначити, що згідно з п. 3 ст. 52 Хартії Союз не має права додатково обмежувати право на повагу до приватного та сімейного життя порівняно з обмеженнями, які допускає п. 2 ст. 8 Європейської конвенції про захист прав

людини і основних свобод 1950 р. [4, с. 532].

На даний момент ще діють такі акти вторинного права ЄС у сфері захисту персональних даних – Директива 95/46 про захист фізичних осіб при обробці і вільному обігу персональних даних, а також Рамкове рішення 2008/977 про захист даних особистого характеру, що використовуються в рамках співпраці поліцейських та судових органів у кримінальних справах. Вони втратять чинність 25 травня 2018 р. і будуть замінені відповідно Регламентом 2016/679 про захист фізичних осіб стосовно обробки персональних даних і вільному переміщенні (Загальний регламент про захист персональних даних) та Директивою 2016/680 про захист фізичних осіб стосовно обробки персональних даних компетентними властями з метою запобігання, розслідування, затримання або судового переслідування у зв'язку з вчиненням кримінальних правопорушень або виконання кримінального покарання, а також стосовно вільного переміщення таких даних. Дані Регламент і Директива прийняті Парламентом і Радою в квітні 2016 р. в рамках реформи за захист персональних даних, яка була ініційована Комісією [3, с. 74].

Так, згідно зі звітами Комісії про її діяльність за 2015 і 2016 роки ЄС продовжував розвивати політику у сферах правосуддя, основних прав людини і громадянства, яка спирається на основні цінності: демократію, свободу, терпимість і правова держава. Діяльність Комісії була спрямована на поліпшення захисту основних прав людини у сферах захисту даних, передачі інформації особистого характеру і прав споживачів. Зокрема, Комісія виконала зобов'язання провести реформу захисту даних в ЄС, спрямовану на підвищення забезпечення права громадян на захист персональних даних, який є одним з основних прав ЄС.

Реформа була запропонована Комісією в 2012 році і включає два основних інструменти: загальний регламент щодо захисту даних, і директива щодо захисту даних, призначених для поліцейських влади та органів кримінального правосуддя [5, с. 58]. Дана реформа є невід'ємним елементом єдиного цифрового (електронного) ринку та європейської програми безпеки. У свою чергу, реформування єдиного цифрового ринку направлена на усунення національних бар'єрів у сфері телекомунікацій, авторських прав і захисту даних, які перешкоджають громадянам ЄС користуватися певними товарами і послугами, а компаніям і підприємцям-початківцям в секторі Інтернету – усіма перевагами цифрового ринку. У 2015 році робота над реформуванням правового регулювання у сфері захисту даних була інтенсифікована і на кінець року за підсумками переговорів було досягнуто згоди Комісії з Парламентом і Радою щодо цілісності реформи. Так, у квітні 2016 року тексти Регламенту 2016/679 і Директиви 2016/680 були прийняті Парламентом і Радою і вступають в силу в 2018 році.

Перш ніж перейти до характеристики основних положень Регламенту 2016/679 (далі – Регламент), слід зупинитися на таких ключових поняттях, як «персональні дані» та «обробка персональних даних». Так, закріплене в Регламенті визначення персональних даних (ст. 4) ширше визначення, сформульованого в директиві 95/46 (ст. 2), що скасовується ним. У Регламенті під персональними даними розуміється будь-яка інформація, що створює досить широке поле для розуміння даної сфери.

У 2015 році Комісія розпочала реалізовувати стратегію, спрямовану на усунення перешкод зв'язку в рамках єдиного електронного (цифрового) ринку, які позбавляють громадян ЄС користуватися перевагами від вибору товарів і послуг, а підприємства в Інтернет-сфері можливості повною мірою брати участь у майбутньому розвитку сектора цифрових технологій. У грудні 2015 року Рада і Парламент дійшли згоди щодо запропонованих Комісією нових правил забезпечення підвищеного рівня безпеки мереж та інформації. Йдеться про директиву, що стосується заходів щодо забезпечення загального високого рівня безпеки Інтернету та інформації в ЄС [9, с. 159].

Інформація, що відноситься до ідентифікованого (інакше – певного) або може бути ідентифікованим (інакше – що піддається визначенню) фізичній особі. Фізична особа, яка може бути ідентифікована – це той, хто може бути встановлений прямо або опосередковано, зокрема, завдяки імені, ідентифікаційним номером, даними про місцезнаходження, Інтернет-ідентифікатора або одного та кількох характерним для цього рисам особи, що належать до її фізичної, фізіологічної, генетичної, психічної, економічної, культурної або соціальної індивідуальності. Згідно ст. 4 Регламенту, обробка даних — це будь-яка операція або їх сукупність, здійснювана з допомогою автоматизованих засобів або без неї, наприклад, збір, реєстрація, організація, структурування, зберігання, приведення у відповідність або зміну, використання, передача, розповсюдження чи інший будь-який спосіб забезпечення до них доступу, погодження або об'єднання, обмеження, знищення.

Регламент захищає основні права і свободи фізичних (а не юридичних) осіб незалежно від їх громадянства і місця проживання і, особливо, право на захист персональних даних [7, с. 721]. Регламент містить норми, спрямовані на захист прав фізичних осіб при обробці їх персональних даних, а також норми, пов'язані з вільним переміщенням таких даних. Щоб внутрішній ринок функціонував

належним чином, необхідно, щоб свобода руху персональних даних в ЄС не була обмежена, не заборонена з причин, пов'язаних із захистом фізичних осіб у зв'язку з обробкою їх персональних даних.

У преамбулі Регламенту, зокрема, зазначається, що він спрямований на зміцнення і зближення економік держав-членів ЄС в рамках внутрішнього ринку. Це в черговий раз підтверджує значимість дотримання права на захист персональних даних для підвищення ефективності функціонування внутрішнього ринку ЄС. Регламент Комісія розцінює як основний крок на шляху зміцнення основних прав громадян в еру цифрових технологій, а також полегшення підприємницької діяльності шляхом спрощення застосовуються до компаній правових норм у рамках єдиного цифрового ринку [11, с. 248]. Регламент містить норми, спрямовані на усунення перешкод для функціонування внутрішнього ринку, існуючих з-за різних і часом суперечать один одному підходів до правового регулювання захисту даних в членах ЄС. Іншими словами, на даний момент має місце фрагментація правового регулювання у цій сфері, що призводить до правової невизначеності, зокрема, до спотворення конкуренції, перешкод для здійснення підприємницької діяльності, пов'язаних з додатковими витратами (особливо для малих і середніх підприємств), а також до нерівної захист фізичних осіб.

У зв'язку з цим не можна не порівняти аналізований Регламент з діючою Директивою 95/46. Якщо звернутися до доктрини, то чинне правове регулювання ЄС в сфері передачі персональних даних характеризується як чітке і забезпечує вільне переміщення даних в рамках Союзу, але обмежує їх передачу в треті країни. Директива спрямована на гармонізацію захисту основних прав і свобод фізичних осіб при обробці персональних даних і на забезпечення їх вільного переміщення між державами-членами (ст. 1). Здавалося б, її цілі і принципи заслуговують лише позитивної оцінки, однак на практиці вона не дозволила запобігти фрагментації в реалізації права на захист даних в рамках всього ЄС, яка виникла через її різної імплементації і різного застосування в державах-членах ЄС [9, с. 151]. Тут слід звернутися також до характеристики регламенту і директиви як актів вторинного права ЄС, тобто прийнятих інститутами ЄС. Так, за ст. 288 ДФЕС регламент є обов'язковим в повному обсязі і підлягає прямому застосуванню у всіх державах-членах, директива має обов'язкову силу для кожної держави-члена, кому вона адресована, щодо результату, якого потрібно досягти, але залишає в компетенції національних інстанцій вибір форми і способів досягнення. Виходячи з цього, стає зрозуміло, чому замість Директиви 95/46 був прийнятий акт саме у формі регламенту.

Інтерес представляють дані опитування, проведеного фірмою «Євро-барометр». Так, державні органи влади користуються більшою довірою, ніж комерційні структури (66 % опитаних); дві третини європейців (67-69 %) турбуються, що не мають повного контролю над своїми персональними даними, і побоюються, що їх дані, передані юридичним особам, які можуть бути використані для інших цілей; більше 4 європейців з 10 воліли б, щоб захист даних регулювалася на рівні ЄС (45 %), тоді як трохи менша частка (42 %) – на національному рівні [7, с. 724].

Регламент створює єдине правове регулювання ЄС в сфері захисту персональних даних, яке має посилити право на захист даних і зробити так, щоб люди довіряли структурам, яким вони повідомляють свої дані. Застосування даного регламенту повинно, природно, позбавити підприємців від зайвих витрат. За попередніми оцінками Європейської Комісії, усунення таким чином адміністративних перешкод заощадить приблизно 2,3 млрд. євро в рік [6, с. 44].

Сфера дії Регламенту, закріплена в 2 ст., не поширюється на обробку персональних даних, вироблену в рамках діяльності, нерегульовану правом ЄС; державами-членами при здійсненні діяльності у відповідність з главою 2 розділу 5 Договору про Європейський Союз («Спеціальні положення про спільну зовнішню політику і політику безпеки»); фізичною особою у межах виключно особистою або домашньої діяльності. Регламент не застосовується до обробки персональних даних, що підпадають під сферу дії Директиви 2016/680, а також до обробки персональних даних інститутами, органами, агентствами Союзу, оскільки це не входить до сфери дії Регламенту 45/200136. При цьому слід зазначити, що Регламент застосовується без шкоди Директиві 2000/31, що стосується правових аспектів надання послуг інформаційного суспільства, зокрема, в електронній торгівлі, в рамках внутрішнього ринку ЕС38.

Також необхідно мати на увазі положення ст. 23, в якій закріплені підстави обмеження дії деяких прав і обов'язків, передбачених Регламентом. Серед таких підстав виступають національна безпека; оборона; громадська безпека; забезпечення незалежності правосуддя; запобігання та виявлення, розслідування злочинних (кримінальних) діянь або переслідування осіб за їх вчинення [3, с. 82]. Таким чином, є сфери (наприклад, в рамках діяльності, що представляє собою суспільний інтерес, або діяльності органу державної влади), в яких до обробки персональних даних застосовуються акти законодавства членів ЄС, уточнюючі застосування положень Регламенту. Також паралельно з загальним правом ЄС щодо захисту даних в державах-членах існує велика кількість правових актів спеціа-

льного характеру, що містять конкретні норми. Регламент залишає державам-членам можливість «маневру», наприклад, для встановлення більш деталізованих вимог до обробки певного виду даних (наприклад, у сферах, пов'язаних зі свободою виразів думки та інформації, доступу громадськості до офіційних документів, трудовими відносинами).

Назвемо принципи обробки персональних даних, закріплені в Регламенті (хоча вони і ідентичні принципам, перерахованим в директиві 95/46), оскільки вони, природно, складають квінтесенцію правового регулювання розглянутої сфери. Дані особистого характеру повинні:

- 1) оброблятися законно, сумлінно та прозоро для відповідної фізичної особи (законність, сумлінність, прозорість);
- 2) збиратися для чітко визначених законних цілей і надалі не оброблятися таким чином, який був би несумісний з початковими цілями (обмеження цілей);
- 3) бути адекватними, відповідними і обмеженими виходячи з цілей, для яких вони обробляються (мінімізація даних);
- 4) бути точними та актуальними (точність);
- 5) зберігатися у формі, яка дає змогу ідентифікувати відповідну особу протягом часу, необхідного для досягнення цілей їх обробки (обмеження зберігання);
- 6) оброблятися способом, що гарантує належну безпеку персональних даних [1, с. 379].

Що стосується прав фізичних осіб, то реформа в тому числі має на меті забезпечити спрощений доступ осіб до їх персональних даних, зокрема, можливість стежити за тим, як вони використовуються (ст. 15 регламенту); право на передачу даних (наприклад, при реалізації свободи послуг); деталізацію права на знищення персональних даних (наприклад, коли в подібних даних більше немає необхідності виходячи з цілей, для досягнення яких вони були отримані; або як тільки особа побажає це за відсутності інших правових; або дані були оброблені з порушенням відповідних правових норм: ст. 17 Регламенту); право бути поінформованим в найкоротші терміни про несанкціонований доступ до персональних даних (ст. 34 Регламенту).

Зазначимо, що, зокрема, поняття персональних даних та їх обробки таке ж, як і в згадуваному вище Регламенті. Під компетентними властями розуміються:

- 1) будь-які органи державної влади компетентні з питань, що входять до сфери дії Директиви;
- 2) будь-які інші органи або установи, яким правом держави-члена довірено здійснювати державну владу у відповідних сфері дії Директиви цілях. Директива повинна забезпечити високий рівень захисту персональних даних підозрюваних, осіб, визнаних винними, відомих або передбачуваних жертв злочинів, свідків, а також спростити обмін інформацією та іншу співпрацю між поліцейськими і судовою владою різних держав-членів ЄС [5, с. 118]. Останнє, зокрема, має сприяти підвищенню ефективності боротьби зі злочинністю, включаючи боротьбу з тероризмом. Згідно з положеннями Директиви будь-яка обробка даних органами правопорядку повинна відповідати принципам законності, необхідності, пропорційності, а також передбачати гарантії для фізичних осіб. До речі, принципи обробки даних, закріплені в Директиві (ст. 4), ідентичні принципам, зазначеним у Регламенті. Контролювати обробку даних повинні незалежні національні структури, в обов'язки яких входить захист даних, і при цьому має бути передбачено ефективне оскарження в судовому порядку (ст. 47 Директиви).

Отже, прийняття регламенту і директиви – великий крок вперед на шляху дотримання права фізичної особи на захист персональних даних, що має позитивно позначитися на функціонування внутрішнього ринку ЄС.

Література

1. Bennett C., Raab C. (2003) *The Governan ceof Privacy: PolicyInstrumentsin Global Perspective/* London: Routledge, 382 p.
2. Benyon F. (2010) *Direct Investment, National Champions and EU Treaty Freedoms. From Maastricht to Lisbon.* Oxford: Hart, 144 p.
3. Blume P. (2000) *Transborder Data Flow: Is There a Solution in Sight?* *International Journal of Law and Info Technology*, no 8, pp. 65-86.
4. Carey P. (2004) *Data Protection: A Practical Guide to UK and EU Law.* Oxford: University Press, 532 p.
5. Craig P., de Búrca G. *EU Law.Text, Cases and Materials.* Oxford, 2015. 1198 p. Hordern V. (2016) *The final GDPR text and what it will mean for health data.* *Chronicle of Data Protection*, 20 January 2016. Available at: <https://www.hladataprotection.com/2016/01/articles/health-privacy-hipaa/the-final-gdpr-text-and-what-it-will-mean-for-health-data/> (accessed: 20.01.2018).
6. Ispolinov A.S. (2012) *Поиск баланса между свободным рынком и правами человека [In search of balance between the freedoms of internal market and human rights in EU court practice].* *Zhurnal zarubezhnogo zakonodatel'stva i sravnitel'nogo pravovedeniya*, no 6, p. 38-49.
8. Kashkin S.Yu., Zhupanov A.V. (2013) *Юридические лица в праве Европейского Союза [Legal entities in EU*

- law: organizational matters of regulating corporate relations]. Lexrussica, no 7, p. 718-734.
9. Kashkin S. Yu. (ed.) (2001) Хартия Европейского союза обоснованных правах: комментарии [Charter of Fundamental Rights of the European Union: Commentaries]. Moscow: Yurisprudentsiya. 208 p. (in Russian).
 10. Kong L. (2010) Data Protection and Transborder Data Flow in the European and Global Context. The European Journal of International Law, no 2, p. 441-456. Mayer F. C. (2000) Europe and the Internet: The Old World and the new medium. The European Journal of International Law, no 1, p. 149-169.
 11. Müller-Graff P.-C. (2008) Lissabonskiy dogovor v sistemepervi chnogoprava Evropeyskogo Soyuza [Lisbon Treaty in the System of Primary Law of the European Union]. Pravo. Zhurnal.
 12. Wong R., Savirimuthu J. (2008) All or Nothing: This is the Question? The Application of Article 3(2) Data Protection Directive 95/46/EC to the Internet. Journal of Computer & Information Law, vol. 25, issue 2, p. 241-266.

Федоров Олексій Максимович
Руденко Дмитро Юрійович

студенти юридичного факультету

Науковий керівник – к.ю.н., доцент Степаненко К.В.

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ФОРМУВАННЯ СКЛАДУ МІЖНАРОДНОГО СУДУ: УЧАСТЬ РАДИ БЕЗПЕКИ ООН

Відповідно до Статуту Організації об'єднаних націй, Міжнародний суд є одним із шести головних її органів та головним судовим органом Об'єднаних Націй [1; 2]. До його відання відносяться всі питання міжнародного права, а його рішення є обов'язковими для всіх учасників конкретної справи [2]. Наділений такою широкою компетенцією та великою відповідальністю судовий орган повинен мати бездоганну репутацію, як і, відповідно, всі його члени. Саме тому судді Міжнародного суду обираються на посаду двома найвпливовішими органами ООН: Генеральною Асамблеєю та Радою Безпеки [2].

Генеральна Асамблея складається з усіх членів Організації, є головним органом Об'єднаних Націй та має найширші повноваження [1]. Вона, як головний представницький орган ООН обирає та призначає на посаду членів багатьох рад та органів Організації (Економічна та Соціальна Рада, Генеральний Секретар, певна кількість членів Ради з Опіки, непостійні члени Ради Безпеки, тощо). Отже, повноваження щодо обрання на посаду суддів Міжнародного Суду найбільш за все підходять Генеральній Асамблеї.

Чого не можна сказати про Раду Безпеки. Коло повноважень цього органу є більш вузьким, ніж у Генеральній Асамблеї. Відповідно до Статуту ООН, основною функцією Ради Безпеки є підтримання міжнародного миру та безпеки [1]. До обрання на посаду членів рад та органів Організації вона має набагато менше відношення, ніж Генеральна Асамблея. Участь Ради Безпеки в обранні на посаду суддів Міжнародного Суду є недоцільною, недоречною, безглуздою та незручною, до чого можна дійти, погодившись із наступними обставинами.

Відповідно до Статуту ООН, непостійні члени Ради Безпеки також обираються на посаду Генеральною Асамблеєю залежно від ступеню їх участі у підтриманні міжнародного миру та безпеки а також деяких інших ознак. Це означає, що Генеральна Асамблея повинна обирати на посаду суддів Міжнародного Суду одночасно з органом, дві третини членів якого вона також обирає. А участь у підтриманні міжнародного миру та безпеки та інші ознаки, на підставі яких обираються на посаду непостійні члени Ради Безпеки, не мають жодного відношення до права обрання на посаду суддів Міжнародного Суду, що свідчить про безглуздість та недоречність наявності таких повноважень у членів Ради Безпеки.

Членство в Раді Безпеки не позбавляє державу від членства у Генеральній Асамблеї, із чого виходить, що члени Організації, що входять до складу Ради Безпеки, приймають участь в обранні на посаду суддів Міжнародного Суду двічі: у складі Генеральної Асамблеї та у складі Ради Безпеки. Якщо наявність таких повноважень у непостійних членів Ради Безпеки є просто безглуздою, то наявність таких повноважень у постійних членів Ради Безпеки може свідчити про існування певної монополії на обрання на посаду суддів Міжнародного Суду, що, у свою чергу, ставить під удар його безперечну репутацію як вищого судового органу міжнародного рівня. Дарма й казати, що вартість голосу у складі Ради Безпеки набагато вища, за голос у складі Генеральної Асамблеї у зв'язку із меншою кількістю членів Ради Безпеки. Відомо, також, що за традицією до складу Міжнародного Суду завжди входять громадяни постійних держав-членів Ради Безпеки ООН, хоча така норма жодним до-